

ביאור הדף מסכת בבא בתרא דף קי"ז

משנה. בנות צלפחד נטלו ג' חלקים בנחלה חלק אביהן שהיה עם יוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר ושהיה בכור נוטל שני חלקים.

גמרא. אומרת הגמרא שהמשנה כדעת הסובר שארץ ישראל נתחלקה ליוצאי מצרים, ולא כדעת הסובר שארץ ישראל נתחלקה לבאי הארץ.

ששינו בברייתא שלדעת ר' יאשיה ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ שנאמר בפסוק "לשמות מטות אבותם ינחלו", ומה שנאמר "לאלה תחלק הארץ בנחלה" הכוונה לאלו שמעל גיל עשרים ולא לטף.

אך דעת ר' יונתן שלבאי הארץ נתחלקה הארץ שנאמר "לאלה תחלק הארץ בנחלה" אמנם ממה שנאמר "לשמות מטות אבותם ינחלו" לומדים שלאחר שבאי הארץ יורשים את הנחלה הם חוזרים ומורשים אותם לאבותם שיצאו ממצרים ומתו, ואז חוזרים ויורשים מהם בחזרה.

ולמשל אם יש לאדם אחד שיצא ממצרים שני בנים, ולבן אחד יש חמישה בנים ולבן אחד יש בן אחד, מבאי הארץ, שהם יורשים שישה חלקים מהארץ, ואז חוזרים ומורשים אותם למי שיצא ממצרים, והוא מוריש לבניו את ששת החלקים האלו שלושה לכל אחד מהבנים.

ואומרת הגמרא שלכן יש הבדל בין נחלה זו לכל נחלות שבעולם, שכל נחלות שבעולם החיין יורשין את המתים, אך כאן אף המתים יורשין את החיין.

ואמר רבי משל למה הדבר דומה, לשני אחין כהנים שהיו בעיר אחת לאחד יש לו בן אחד, ואחד יש לו שני בנים, והלכו לגורן זה שיש לו בן אחד נטל חלק אחד, וזה שיש לו שני בנים נטל שני חלקים, ומחזירין אצל אביהן וחולקין בשוה.

עמוד ב'

אמנם דעת רבי שמעון בן אלעזר שהארץ נתחלקה גם לבאי הארץ וגם ליוצאי מצרים ולכן מי שהיה מיוצאי מצרים נטל חלקו עם יוצאי מצרים, ומי שהיה מבאי הארץ נטל חלקו עם באי הארץ, ומי שהיה גם מיוצאי מצרים וגם מבאי הארץ נטל חלקו מכאן ומכאן.

ומוסיפה הברייתא שאת חלקם של המרגלים נטלו יהושע וכלב, ולמתלוננים ועדת קרח לא היה להם חלק בארץ, אך בנייהם של המתלוננים ושל עדת קורח נטלו חלק בארץ בזכות אבי אביהן ובזכות אבי אמותיהן.

ושואלת הגמרא מנין לנו שהפסוק "לשמות מטות אבותם" מדבר דווקא על יוצאי מצרים ולא על השבטים עצמם, ועונה הגמרא שנאמר בשמות "ונתתי אותה לכם מורשה אני ה'" דהיינו שארץ ישראל ירושה היא לכם מאבותיכם, ופסוק זה נאמר ליוצאי מצרים, ולכן וודאי שאף יוצאי מצרים נחלו את הארץ.

והקשה רב פפא לאביי מספר קושיות על דעת הסובר שלבאי הארץ נתחלקה הארץ, וסימנן לרב צלפחד ויוסף איכפל מנשה יחשב.

קושיא ראשונה שאל רב פפא את אביי שאמנן לדעת הסובר שליוצאי מצרים נתחלקה הארץ, מובן מדוע נאמר בפסוק "לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו" דהיינו שאם שבט שיצא ממצרים היה רב וכעת הוא מעט או להפך, שתישאר נחלתו כפי שהיא.

אך לדעת הסובר שהארץ נתחלקה לבאי הארץ הרי כיון שהיא מתחלקת לפי הבאים מה צריך לומר את הפסוק לרב תרבה ולמעט תמעט, הרי כך החלוקה לפי אלו הקיימים עכשיו. ונשאר הגמרא בקושיא.